

М. Ф. Криштанович,

д. н. з держ. упр., доцент, професор кафедри педагогіки

та соціального управління, Національний університет "Львівська політехніка"

ПРОТИДІЯ ПОЛІЦІЄЮ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЯК ЗАГРОЗІ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ

М. Kryshchanovych,

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Professor

of the Department of Pedagogy and Social Management, National University "Lviv Polytechnic"

COUNTERACTION TO POLICE ORGANIZED CRIME AS A THREAT TO THE ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

У статті визначено роль та місце Національної поліції України в протидії системній організованій злочинності як загрози економічній безпеці підприємств, проаналізовано вплив організованої злочинності на внутрішні та зовнішні загрози держави в системі економічної безпеки підприємств, національної безпеки країни та суспільства.

The article defines the role and place of the National Police of Ukraine in counteracting systematic organized crime as a threat to the economic security of enterprises, analyzes the impact of organized crime on the internal and external threats of the state in the system of economic security of enterprises and national security of the country and society.

Ключові слова: Національна поліція, національна безпека, економічна безпека, економічна безпека підприємств, організована злочинність.

Keywords: National Police, National Security, Economic Security, Economic Security of Enterprises, Organized Crime.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Організована злочинність у сфері економіки є одним з найбільш загрозливих видів злочинності. Результати її функціонування дуже негативно впливають фактично на усі галузі існування суспільства й загрожують національній та економічній безпеці держави.

Розглядаючи питання щодо протидії поліцією організованої злочинності як загрози економічній безпеці підприємств, можна сказати таке, що економічна безпека підприємств як один із видів забезпечення безпеки бізнесу займає одне з головних місць національної безпеки держави. Протидію організованій злочинності економічній безпеці підприємств забезпечують різні державні органи виконавчої гілки влади, одна з яких Національна поліція України. Особлива значимість економічної безпеки підприємств обумовлюється рядом факторів як зовнішнім, так і внутрішнім характером. Ця необхідність і важливість економічної безпеки підприємств виникає з існуючої реальності зацікавлень особистостей бізнесового ринку, їх гонитва до збільшення доходів, що активізує створення груп організованої злочинності для віджимання або привласнення незаконним способом бізнесу конкурента. Тому останні в свою чергу створюють приватні конкуренто-спроможні фірми, агенції з економічної безпеки для надання послуг з охорони приватних підприємств, або ж звертаються з повідомленнями до підрозділів Національної поліції, які займаються виявленням груп організованої злочинності економічного спрямування щодо забезпечення їм законних умов ведення бізнесу.

Нестабільний економічний стан у державі досить різко і несподівано змінює діяльність підприємств, а в деякі періоди майже до кризових умов їх виживання.

Усе це потребує від суб'єктів господарювання держави вироблення адекватної економічної політики, безпечної економічної поведінки на ринку, поєднання правил раціональності і розумного ризику у своїй економічній діяльності. Суть економічної безпеки підприємств полягає в їхній безпеці від посягань організованих злочинних груп на їхній бізнес. А відповідати за спокій економічної безпеки підприємств як і на внутрішньому, так і на міжнародному рівні зобов'язані правоохоронні органи держави і в тому числі Національна поліція України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Незважаючи на велику кількість публікацій, присвячених протидії організованій злочинності, що вчиняється в пріоритетних галузях економіки, питання протидії поліцією організованій злочинності як загрози економічній безпеці підприємств досліджували відомі українські науковці: К. Антонов, О. Бандурка, А. Берлача, В. Василюк, В. Ортинський, В. Литвиненко, В. Леbedenko, І. Сервецький, М. Перепелиця, В. Пчолкін, В. Франчук, та ін., але ретельний аналіз опублікованих праць свідчить, що з багатьох важливих питань немає єдиної думки. Підсумки мають дискусійний характер і потребують подальшого дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження протидії поліцією групами організованої злочинності як загрози економічній безпеці підприємств та національній безпеці держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Економічне збагачення теперішнього суспільства нерозривно пов'язане із запобіганням різноманітним загрозам, котрі найбільше набувають свого розповсюдження у період реформування економічної системи держави. Поміж інших небезпек набули поширення складні та загрозливі для нашої країни такі соціально-економічні події: корупція на всіх щаблях державного управління, організована злочинність з її проникненням у систему економічних відносин, тінюова економіка і особливо її кримінальна складова, та ін.

Вагоме місце серед зазначеного посідає "відмивання коштів" як механізм забезпечення діяльності негативних економічних відносин, відтворення економічного потенціалу організованої злочинності тощо.

Щодо поняття "відмивання коштів" характеризують як тінюову соціально-економічну подію, підвалиною якою є приховування протизаконного походження доходів, викривлення інформації про характер їхнього походження, місцезнаходження, розташування, рух, справжню належність та права володіння на такі доходи.

Коли в державі відсутній будь-який контроль, то це неодмінно породжує зростання груп організованої злочинності чи будь-якої іншої злочинності у сфері економічної діяльності підприємства і, як наслідок, до порушення стану

спокою у господарській та соціальній системі держави. Це дає причину до різкого суспільного розчарування населення за рівнем достатку, зростає більше випадків антисоціального поводження, розпалюється боротьба між громадськими класами, що виходить за межі правового поля. За умов незаконного збагачення інших це приводить до різних соціальних незгод із великим кримінальним потенціалом.

За теперішніх умов фінансова сфера організаційно сформованого злочинного угруповання не може бути без злагодженого механізму легалізації своїх злочинних прибутків. Гроші кримінального походження мусять легалізуватися, щоб унеможливити встановлення конкретних злочинських джерел їх походження, та для збільшення фінансової бази та впливу організованої злочинності в законному секторі економіки держави.

Організована злочинність створюється і розвивається за законами ринку, де головною ціллю є дохід. Підтримується отриманням прибутку будь-якими незаконними методами, навіть реалізацією заборонених законом товарів та послуг (торгівлею наркотиками, сексуальними послугами, азартними іграми тощо) [1].

Які ж функції правоохоронних органів, а саме Національної поліції щодо протидії організованій злочинності як загрози економічній безпеці підприємств.

Законодавство України у сфері протидії організованій злочинності базується на Конституції України і складається з: Кримінального, Кримінально-процесуального, Митного кодексів України, законів України "Про Національну поліцію України", "Про оперативно-розшукову діяльність", "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю", "Про Службу безпеки України", "Про прокуратуру", "Про державну фіскальну службу України", інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих на їх виконання, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [2].

Структурні підрозділи Національної поліції відповідно до чинного законодавства України здійснюють свою діяльність у зазначеній сфері та протидіють організованій злочинності в області економіки. Вони мають право збирати, накопичувати і зберігати інформацію про протиправну діяльність у сфері економіки, а також про осіб, які до неї причетні.

Боротьба з організованою злочинністю економічного спрямування полягає у трьох головних напрямках: це загальнона організація діяльності; профілактика злочинності; правоохоронна діяльність, яка здійснюється спеціально уповноваженими на це державними органами і цілеспрямована на забезпечення в економічній галузі країни законності та правового порядку, захист прав та свободи людини, так і колективів, організацій та установ, а також держави в цілому.

Основна функція поліції полягає у забезпеченні виконання єдиної ефективної державної політики у сфері запобігання та нейтралізації внутрішніх загроз національній безпеці, викорінення організованої злочинності, зміцнення законності та правопорядку. Національна поліція України повинна трансформуватися на потужний державний механізм гарантування внутрішньої, зокрема економічної безпеки держави.

Одним з основних структурних підрозділів Національної поліції України є Департамент захисту економіки, який займається економічною безпекою держави. В його діяльність входить боротьба з корупцією й хабарництвом у економічній сфері, яка має стратегічне значення для економіки держави, та серед посадовців осіб державної влади і самоврядування; протидія корупційним правопорушенням і правопорушенням, пов'язаним з корупцією. Участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері боротьби із злочинністю, захисту економіки та об'єктів права власності.

Виявлення, запобігання та припинення злочинів у сфері економіки, у тому числі вчинених суспільно-небезпечними організованими групами та злочинними організаціями, які впливають на соціально-економічну і криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах. Встановлення причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень у сфері економіки, та вжиття заходів щодо їх усунення.

Департамент захисту економіки Національної поліції України згідно із законодавством України здійснює оперативно-розшукову діяльність.

У своїй діяльності Департамент захисту економіки керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, а також інши-

ми актами законодавства України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, у тому числі нормативно-правовими актами МВС та Положенням "Про Департамент захисту економіки Національної поліції України" [3].

Важне значення для запобігання організованій злочинності в сфері економіки держави набувають заходи загально-соціального характеру. Їх необхідно спрямувати на чітке визначення діяльності держави в регулюванні економічних відносин та економіко-правової політики; правового захисту державного й недержавного секторів економіки; створення чіткої ринкової інфраструктури, яка б забезпечила рівні можливості для реалізації творчої здібності різних суб'єктів підприємницької діяльності; державний та громадський контроль за дією підприємницьких структур; розподіл повноважень між центральними й місцевими органами влади в регулюванні економічних процесів.

Питання боротьби з організованою злочинністю у галузі економічної практики за останні роки набули міжнародного характеру. Вони активно впливають на різні сфери життєдіяльності суспільства та держави, їх формування все активніше перетинають кордони, створюючи, справжні, аналогії транснаціональних організацій, зайнятих кримінальним бізнесом.

Щодо міжнародної взаємодії правоохоронних органів, то тут існує спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державної фіскальної служби України, "Про затвердження Інструкції та порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів", котрі з ціллю покращення співпраці правоохоронних органів України з правоохоронними департаментами іноземних держав у рамках Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерполу, встановлено шляхи їх співпраці щодо підвищення якості боротьби з криміналітетом. Ця вищевказана Інструкція була розроблена відповідно до нормативно-правової бази України, яка дає можливість співпрацювати Національному Центральному бюро Інтерполу України з Генеральним секретаріатом Інтерполу зарубіжних держав щодо розкриття та розслідування злочинів, які входять за межі України не тільки кримінального спрямування але й економічного [4].

Діяльність поліції, яка веде боротьбу з економічною злочинністю, визначається своєрідними завданнями, яка повинна діяти законно, всебічно об'єктивно та професійно щодо профілактики та розкриття злочинів у сфері економіки. Будь-які грубі порушення вимог закону тягнуть за собою дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність.

ВИСНОВКИ

Отже, першочерговим завданням підрозділів поліції для боротьби з організованою злочинністю у сфері економіки є запобігання злочинності в економічній діяльності держави, створення умов добросовісної конкуренції, виявлення та викриття злочинів у найбільш криміногенних і вагомих для держави підприємствах.

Література:

1. Навчальні матеріали онлайн (pidruchniki.website). — 2010 — 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: info@atpidruchniki.com
2. Національна безпека: навч. посіб. / Я.Й. Малик, О.І. Бєреза, М.Ф. Криштанович. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. — 280 с.
3. Закон України "Про Національну поліцію" Верховна Рада України; Закон від 02.07.2015 № 580-VIII.
4. Кальман О.Г. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності. — Х.: Право, 2001. — С. 186—210.

References:

1. pidruchniki.com (2017), "Training materials online", available at: pidruchniki.com (Accessed 10 July 2017).
2. Malyk, Ya. Bereza, O. and Kryshchanovych, M. (2010), *Natsionalna bezpeka* [National security], LRIDU NADU, Lviv, Ukraine.
3. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), *The Law of Ukraine "About the National Police"*, available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/580-19 (Accessed 10 July 2017).
4. Kalman, O. (2001), *Borotba zi zlochyntystiu u sferi pidpryyemnytskoi diyainosti* [The fight against crime in the field of entrepreneurship], Pravo, Kharkiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2017 р.